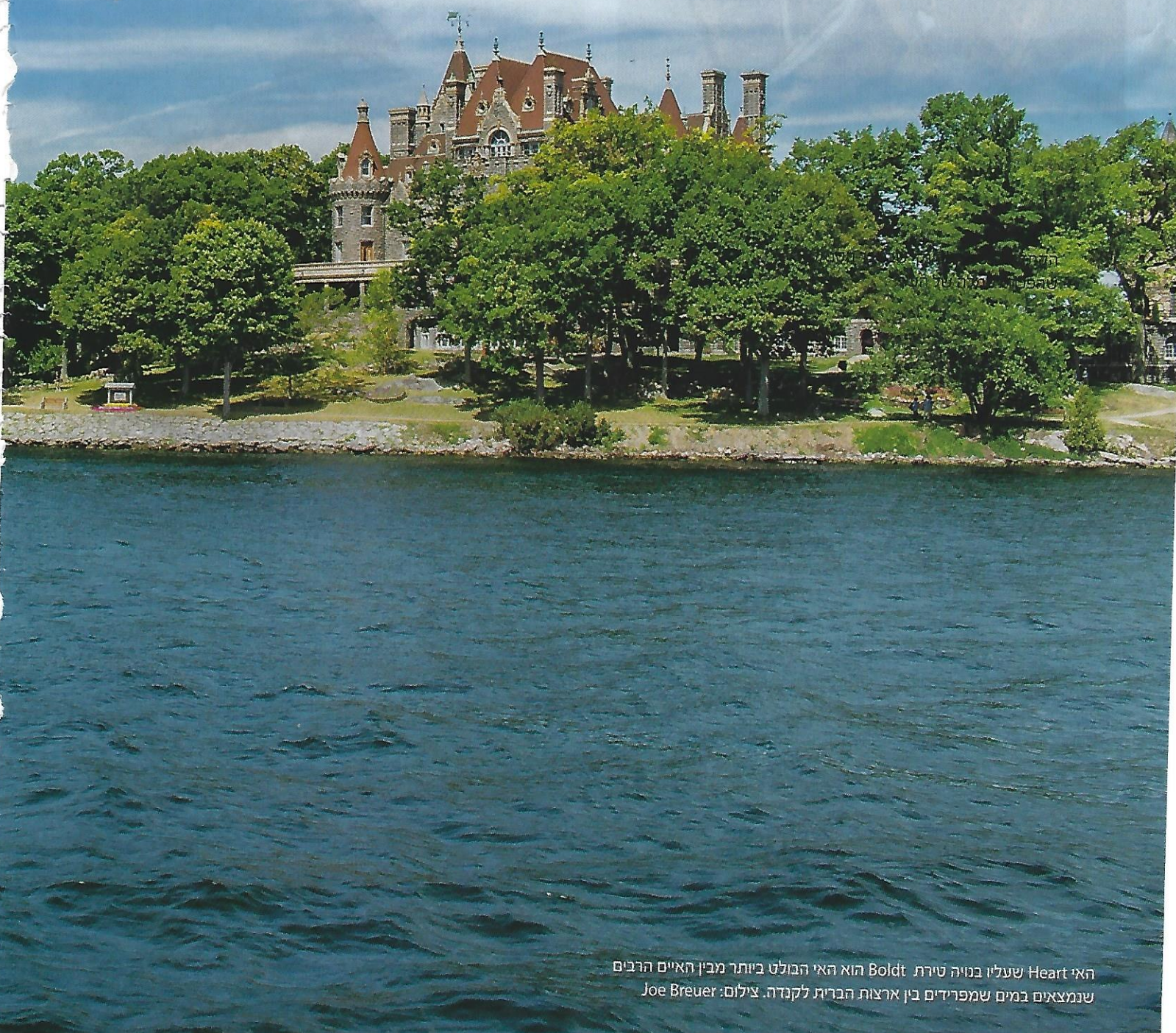

כתב: יצחק בן עוזר

בני יורק
שאייבה מנהטן

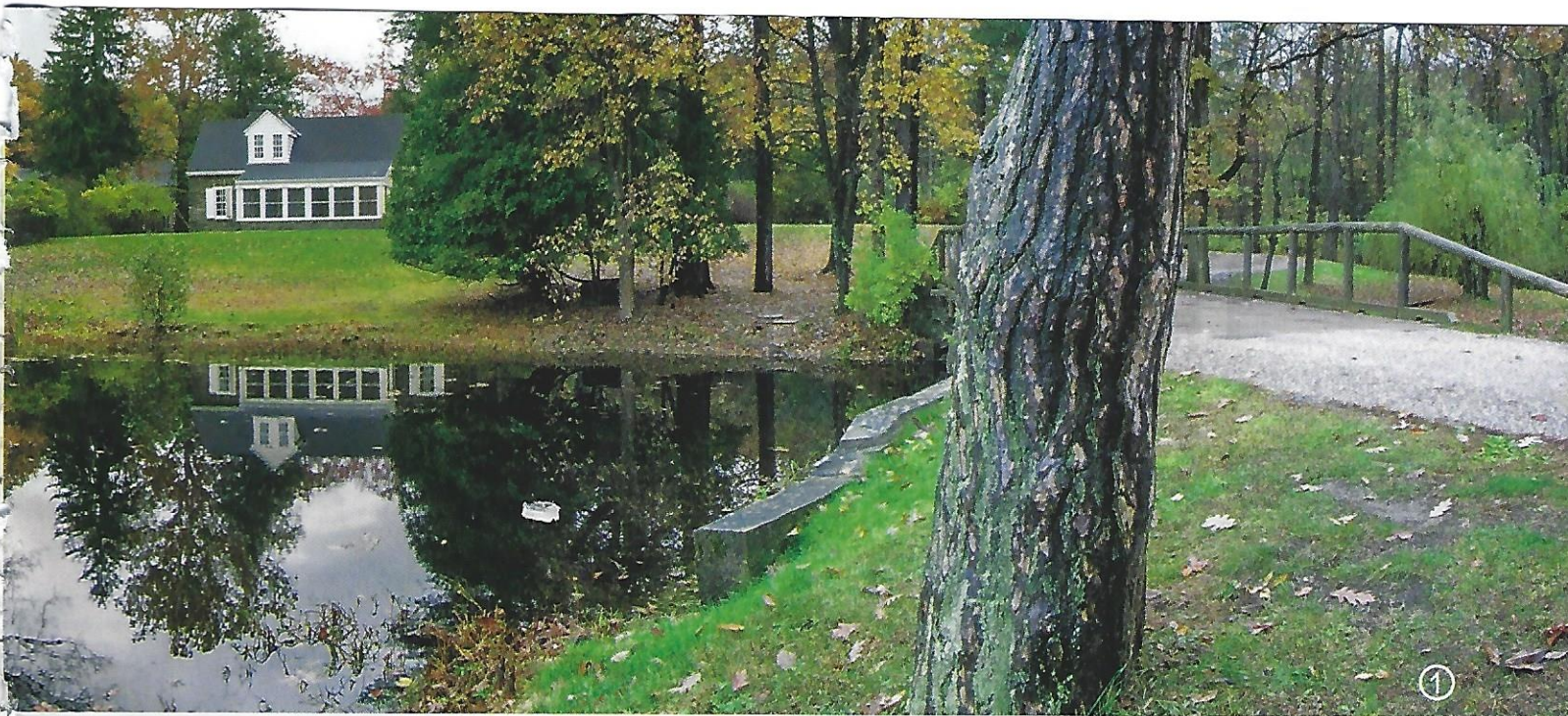

האי Heart שעליו בנויה טירת Boldt הוא האי הבולט ביותר מבין האיים הרבים שנמצאים במים שמפרידים בין ארצות הברית לקנדה. צילום: Joe Breuer

ניו-יורק שאינה מנהטן

כרטיסים למופעים לימים האחרונים של הטיול. אלה שזמנם בידם יוכלו לשלב את מדינות ניו-אינגלנד ואולי קצת לטעום מאזורים בקנדה שסמוכים לגבול עם ארצות הברית, ואלה שיקציבו שבועיים עד שלושה יוכלו להתמקד במסלול שכולו בגבולות מדינת ניו-יורק. מפאת קוצר היריעה, מאמר זה יתמקד בחלופה השנייה והקצרה יותר. מאחר שמדינת ניו-יורק עתירת אתרים שמצדיקים ביקור בהם, המאמר אינו מתיימר לכסות את כולם, אבל בהחלט מתכוון לגרות את הקוראים להקצות זמן הן לטיול במדינה זו והן לאיסוף המידע בשלב הראשוני של תכנון הטיול כדי לגזון (מעבר להתייחסות למגוון קטגוריות של אתרים), המסלול צפונה יתחיל בגדה הימנית (המזרחית) ויסתיים בירידה דרומה לאורך הגדה המערבית של ההדסון.

כאשר אנחנו שומעים שמישהו מדבר על נסיעה לניו-יורק, אנחנו מדמיינים את השדרה החמישית, סנטרל פארק, ברודוויי ואתרים אחרים במנהטן. קשה לנו להפריד בין צמד המילים ניו-יורק ומנהטן. המאמר הזה יתמקד במדינת ניו-יורק, שהעיר ניו-יורק על חמשת הובעיה ממוקמת בקצה הדרום-מזרחי שלה. במהלך שנות עבודתי כיועץ נתקלתי בהרבה לקוחות ששאלו אותי האם יש מקומות להיעצר בהם בדרך ממנהטן למפלי הניאגרה, או האם מומלץ לשכור רכב לכמה ימים כדי לנסוע למפלי הניאגרה ולחזור למנהטן. בהנחה שלא טסים לחוף המערבי ושמכסת הזמן העומדת לרשות המטיילים נעה בין שבועיים לחודש, ניתן לבחור במסלול מעגלי שיוצא ממנהטן ומסתיים במנהטן (כן, אפשר להשאיר את הקניות לסוף הטיול, וגם להזמין

①

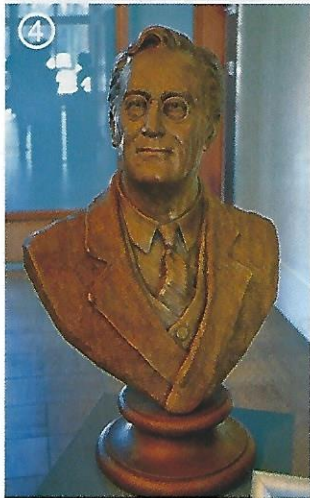

②

נגר במקצועו, לאזור שהיה מיושב על ידי יוצאי הולנד ונקרא הולנד החדשה (New Netherland). כישוריו העסקיים, קשריו הפוליטיים ושתי מערכות נישואין מוצלחות כלכלית הביאו אותו לשליטה על שטח ענק של 52,000 אקרים. כאשר הבריטים השתלטו על האזור במהלך המאה ה-17 ושינו את שמו לניו-יורק, הוא הכריז על נאמנותו לכתר הבריטי, ובזכות זאת עסקיו המשיכו לפרוח. בין היתר עסקה המשפחה בייבוא של אפריקאים שנמכרו לעבדות. יורשיו ניחנו בחושים פחות מחודדים, והם נותרו נאמנים לבריטים גם במהלך מלחמת העצמאות האמריקאית. באמצע המאה ה-18 התגוררו באחוזה יותר מ-100 איכרים מקומיים, וגם כשני תריסר עבדים שהגיעו מאפריקה. האחוזה וכל מה שמוצג בה כיום (הגשר שבכניסה, הטחנות, הבית של המשפחה והגן של צמחי התבלין שטופח על ידי העבדים) מספקים מידע על

תחנת העצירה הראשונה היא העיירה Tarrytown, שהתפרסמה בשל הגשר המרשים שחצה את נהר ההדסון, שאורכו היה כארבע ק"מ וחצי. הגשר, שחיבר אותה עם Nyack שבגדה המערבית של ההדסון, נקרא Zee Tappan. הגשר נבנה בשנות ה-50 לאחר שהסתיימה המלחמה בקוריאה, והוא נסגר ב-2017 היות שלא עמד בעומסים של המאה ה-21 ובשל מצבו הרעוע. כמו במקרה של גשרים רבים אחרים בארצות הברית, בתחילת העשור הנוכחי החלו לחשוב על חלופה מודרנית יותר, ובעקבות זאת הוקמו מצפון לגשר הקודם שני גשרים מקבילים (אחד מערבה ואחד מזרחה), שבכל אחד מהם ארבעה מסלולי נסיעה.

חוזה "הולנדית" על כביש מספר 9, ששמה פילסבורג מנור (Philipsburg Manor), היא תחנת העצירה הבאה. בשנת 1653 הגיע פרדריק פיליפס,

התקופה הקולוניאלית בצפון-מערב ארצות הברית. אחד המבנים שנותרו מתקופתו הוא הכנסייה Old Dutch Church. האחוזה והכנסייה כיכבו בסיפור הקצר פרי עטו של הסופר וושינגטון אירווינג: "The Legend of Sleepy Hollow". משנת 1961 האחוזה היא אתר היסטורי משומר שמנוהל על ידי החברה ההיסטורית של עמק ההדסון. מזרחית ל-Sleepy Hollow ניצבת כנסייה שנקראת יוניון צ'רץ'. בכנסייה ניתן לראות את "חלון הוורדים" הידוע, יצירתו האחרונה של הצייר המפורסם הנרי מאטיס, ותשעה חלונות ויטראז' נוספים שנעשו על ידי מארק שאגאל. הכנסייה נמצאת לא הרחק מהאחוזה של משפחת רוקפלר, שתרמה רבות לבנייתה ואבזורה.

בית הקברות Sleepy Hollow Cemetery הוא אתר עמוס קברים, ועל אף העובדה שניתן לקבל מפה בכניסה קשה מאוד לנווט בתוכו. כאן קבורים בין השאר הסופר וושינגטון אירווינג, אנדרו קרנגי, וולטר קרייזלר, אליזבת ארדן ויליאם רוקפלר. במקור נקרא בית הקברות טארי טאון, אך לאחר מותו של הסופר וושינגטון אירווינג שונה השם. זהו אחד מבתי הקברות היותר "ירוקים" בארצות הברית, והוא מוקף סביבה טבעית שלא אמורה להשתנות בשנים הקרובות.

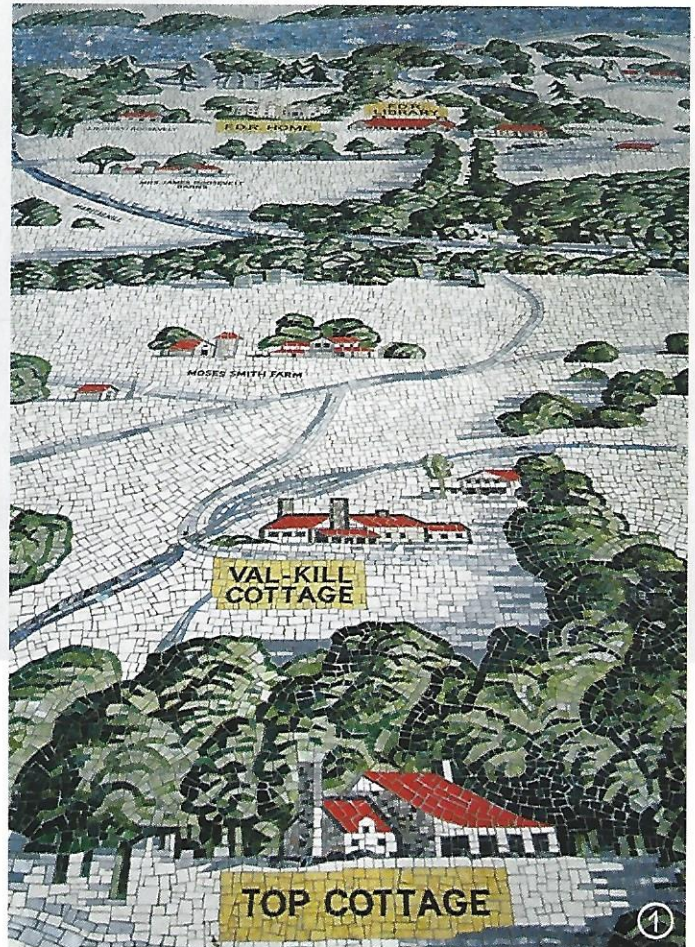
תחנת העצירה הבאה היא בסמוך להייד פארק. האתר הראשון שבו מבקרים הוא אחוזתו של הנשיא האמריקאי פרנקלין דלאנו רוזוולט. האתר שמנוהל על ידי רשות הפארקים הלאומית הוא המקום שבו נולד הנשיא ה-32 של ארצות הברית, המקום שבו הוא חי מרבית חייו, והמקום שבו הוא קבור. האתר נחנך בשנת 1945. האתר, הידוע גם בשם אחוזת ספרינגווד, נרכש בשנת 1866 על ידי ג'יימס רוזוולט, אביו של פרנקלין. ג'יימס נפטר בשנת 1900, והבן עם אימו שרה המשיכו לפתח את האחוזה. הם הוסיפו אגפים לבניין הקיים, וגם בנו קומה שלישית. האחוזה, שזכתה לכינוי "הבית הלבן של הקיי", אירחה מנהיגים רבים מהעולם (המלך ג'ורג' השישי ובתו המלכה הנוכחית אליזבת מאנגליה, נציגי בית המלוכה ההולנדי והנורבגי, ואף ראשי ממשלות כמו וינסטון צ'רצ'יל וראש ממשלת קנדה מקנזי).

בסיור בחדרים של האחוזה ניתן ללמוד על הקריירה של הנשיא שסיים את לימודי המשפטים באוניברסיטת הרווארד היוקרתית, ועבד תקופה מסוימת במשרד עורכי דין בניו-יורק, אבל מהר מאוד התחבר לפוליטיקה ונבחר לסנטור מטעם המפלגה הדמוקרטית במדינת ניו-יורק. גם השיתוק שריתק אותו לכיסא גלגלים לא עצר את המירוץ שלו לנשיאות בשנת 1933. ניתן לסייר בחלק מהחדרים ולשמוע הסברים מעניינים על חייו ופועלו של הנשיא ה-32 (למשל, כיצד הסתירו מהבוחרים את העובדה שהוא היה משותק בחצי גופו התחתון, דבר שהתאפשר בעידן שבו לא הייתה טלוויזיה).

בדגל המתנוסס בחזית המבנה יש שלושה כוכבים וחצי. ההסבר לכך הוא שפרנקלין דלאנו רוזוולט, שהשלים שלוש קדנציות כנשיא ארצות הברית, נבחר לקדנציה רביעית, אך לא זכה להשלימה כיוון שנפטר באפריל 1945. כעבור כמה שנים נחקק חוק שמגביל את תקופת כהונתו של נשיא ארצות הברית לשתי קדנציות בלבד.

קבריהם של הנשיא ואשתו אלינור, שנפטרה 17 שנים אחריו, נמצאים בגינת הוורדים שבאחוזה. אחד המבנים משמש כספרייה (שבה כ-45,000 ספרים) וארכיב שמכיל גם מסמכים שהנשיא כתב במהלך כהונתו. המבנה הוקם על ידי הנשיא רוזוולט עוד בחייו. הוא אחראי לתכנונו, וגם העביר לשם בעצמו חלק מהפריטים המוצגים שם כיום.

- ① הבית של אלינור רוזבלט באחוזה Vall-Kill. צילום: John Morton
- ② חווה "הולנדית" קלאסית שנקראת פילסבורג מנור על כביש מספר 9, באזור שבו התיישבו מהגרים הולנדים רבים. צילום: Shinya Suzuki
- ③④ דיוקניהם של הנשיא רוזוולט ורעייתו. פסל נוסף של הזוג הנשיאותי, שבו נראה כל אחד מהם יושב על ספסל, מכבב בתמונות של מרבית המבקרים באתר. צילום: Tim Evanson

הרכבות והספנות, ואביו היה ויליאם הנרי וונדרבילט, והם היו האנשים העשירים ביותר בארצות הברית בזמנם.

כמו עשירים אחרים רכש פרדריק וונדרבילט את אחוזתו בהייד פארק, בגלל היופי של עמק ההדסון והקרבה לעיר ניו-יורק. בעיר הייתה לו, כמו לכל אחיו ואחיותיו, דירה בשדרה החמישית, כדי שיוכלו לבלות את החורף במנהטן ואת שאר עונות השנה בעמק ההדסון או לדוגמה בני-פורט שברוד איילנד, שגם שם הייתה לו אחוזה קטנה. בשנת 1878 נישא פרדריק ללואיזה אנתוני טוראנס, והזוג נהג לארח חברים שהיו מגיעים לאחוזה בסירה, ברכבת (במתחם האחוזה היה מעגן ותחנת רכבת) או ברכב פרטי. פרדריק, שהיה בוגר אוניברסיטת ייל, היה פעיל בחברות המשפחתיות ובדיקטטוריונים של חברות הרכבות השונות, וגם הצליח להכפיל את הונו במהלך חייו. כמו אחרים במשפחתו הוא היה נדבן ידוע ותמך באוניברסיטת ייל ובארגונים שונים. המבנה המרכזי שבו יש 54 חדרים נבנה בין השנים 1896-1899. הארכיטקטים צ'ארלס מק'קים וסטנפורד וייט הופקדו הן על עיצוב הפנים והן על רכישת הרהיטים ופריטי האומנות. הסויר בחלק מהחדרים מרשים ביותר (חדר האוכל, חדר השינה, חדר הזהב). גם הגינה שמסביב למבנה, שהפרחים שבה זכו בעבר לפרסים בתחרויות אזוריות, וגם הגשר שנמתח מעל מימיו של פלג המים שעובר בשטח האחוזה, מרשימים.

אלבני (Albany) היא בירת מדינת ניו-יורק, אף על פי שהיא קטנה בהרבה מניו-יורק סיטי, אבל כמו במדינות אחרות החברות בברית - לא תמיד העיר הגדולה היא גם בירת המדינה (דוגמאות נוספות אפשר לראות בקליפורניה ובפלורידה). הבניין המזוהה ביותר בכל ערי הבירה של מדינות הברית הוא הקפיטול, המאכלס את בית הנבחרים של המדינה (מזכיר במקרים רבים את הקפיטול הפדרלי שבוושिंगטון הבירה, ואם רוצים לדייק היסטורית את המבנה המדהים New State House שבבוסטון, בירתה של מסצ'וסטס).

כשלושה ק"מ מזרחה מאחוזת ספרינגווד (Springwood) שוכן הבית של אשת הנשיא אלינור רוזולט, שהייתה דומיננטית מאוד ונשאה בתפקידים ציבוריים גם אחרי מותו של בעלה. הבית הזה, שנקרא Val-Kill, מנוהל גם הוא על ידי רשות הפארקים הלאומית, מאז 1977. הבית הוקם בשנת 1925 ביזומה משותפת של אשת הנשיא ושל שתיים מחברותיה - ננסי קוק ומריון דיקרמן. גם בתקופה שבה גרה עם בעלה באחוזת ספרינגווד היא הייתה מוצאת מדי פעם זמן להתגורר כאן (סופי שבוע ובמהלך חודשי הקיץ).

היא הקימה יחד עם שותפותיה סדנה שלימדה את חקלאי הסביבה מלאכות שונות, והמוצרים שיוצרו כאן נמכרו ואפשרו לאותם עובדים הכנסה נוספת. מוסד זה נסגר בתקופת השפל הגדול בשנת 1936.

בעלה היה האחראי לחילוף ארצות הברית מהשפל הכלכלי של שנת 1929, שגרם לכך שרבע מהאוכלוסייה הייתה מובטלת. הפרויקטים הגדולים של התשתיות שיזם הנשיא חילצו את המדינה מהמשבר הכלכלי העמוק. עם סגירת המפעל היא שיפצה את המקום, ונבנו בו שתי יחידות דיור - אחת לשימושה ואחת עבור מזכירתה מלווינה תומפסון. המתחם כאן שימש אותה בין השנים 1945-1962, וראשי מדינות ופוליטיקאים אחרים ביקרו במקום.

מעט צפונית לאחוזתו של הנשיא, בין כביש 9 והנהר, ניצבת אחוזת וונדרבילט (Vanderbilt).

כביש 9 הוא כביש רחב יחסית שנסלל בציר צפון-דרום ממזרח לנהר, אך הכבישים הקרובים לנהר משני הצדדים התכבדו להיקרא בשמות כמו: G9 או G9 המזרחיים או G9 המערבי, ולכן יש לשים לב שכשנוסעים באזור. פרדריק ויליאם וונדרבילט היה נצר למשפחת תעשיינים עשירה שמוצאה מהולנד. סבו היה קורנליוס וונדרבילט, שהקים את אימפריית

4

5

העצמאות האמריקאית איבדה המצודה את חשיבותה האסטרטגית והוחנחה לשנים רבות. כיום האתר נמצא בבעלות המדינה, והוא משמש אטרקציה לתיירים מקומיים וזרים. במוזיאון שבאתר מוצגים כלי הנשק, המדים והמסמכים ששימשו במאה ה-18, וטקס צבאי מתקיים בחצר הפנימית של המצודה. ניתן גם לבקר בגנים הפרחוניים הסמוכים לטירה - King's Garden, וכן להפליג בספינה על אגם שמפליין ולצפות במערך ההגנה שמצודת טיקונדרוגה הייתה חלק ממנו. באגם שמפליין מופעלים שלושה קווי מעבורות שמחברים בין מדינת ורמונט למדינת ניו-יורק, והמעבר מגדה לגדה נע בין רבע שעה לשעה, בהתאם לקו שנבחר (שלושת הקווים מופעלים בין נקודות שונות בשתי הגדות).

אחד ממסלולי ההליכה היפים ביותר בארצות הברית הוא Ausable Chasm. המסלול עובר בנקיף צר שבו זורם הנהר. משני הצדדים קירות מצוקיים גבוהים שסוגרים על הנקיף, ועם קצת דמיון ניתן להבחין בצורות המעניינות של סלעי ענק שחלקם זכו לשם, כמו למשל "ראש הפיל". המסלול עובר על גשרי מתכת המגשרים בין שתי הגדות, והוא מסתיים בירידה לסירות המשייטות במימי הנהר. מכאן פונים מערבה ונכנסים לאחד הפארקים הגדולים בארצות הברית, שנקרא אדירונדאק.

במדינת ניו-יורק אתרים רבים שנקשרו בהיסטוריה של ארצות הברית, וחלקם מילאו תפקיד בקרבות שהתנהלו כאן בין הצרפתים והאנגלים ומאוחר יותר בין המתיישבים המקומיים לכתר הבריטי (מלחמת העצמאות האמריקאית). מצודת טיקונדרוגה (Fort Ticonderoga) היא אחת הדוגמאות הבולטות. המצודה נקראה בעבר מצודת קרילון (Fort Carillon), ושמה הנוכחי מקורו בשפת הילידים ומשמעותו "חיבור בין שני נתיבי מים". המצודה, שצורתה כוכב, נבנתה בחיבור שבין אגם שמפליין (Lake Champlaine) לנהר שאורכו כשבעה ק"מ, שמחבר בין אגם שמפליין לבין אגם ג'ורג' (Lake George). המיקום שנבחר היה אסטרטגי מאוד, כיוון שמצפון לו אגם שמפליין ששימש כנתיב סחר לעמק הנהר סנט לורנס שהיה בשליטה צרפתית, ומדרום לו אגם ג'ורג' ששימש כנתיב סחר לעמק הנהר הדסון שהיה בשליטה בריטית.

המצודה נבנתה על ידי הצרפתים בשנים 1755-1757, והיא שימשה את הצרפתים בקרב קשה בינם לבין צבא משותף לבריטים ואמריקאים שהתקיים ביולי 1758 ובו ספגו הבריטים והאמריקאים אבדות רבות. בשנת 1759 הצליחו הבריטים לכבוש את המצודה, ו-16 שנים מאוחר יותר כבשו אותה האמריקאים מידי הבריטים. לאחר הכרזת

-
- ① מפה ממוזאיקה שמתארת את האתרים הבולטים בהייד פארק. באמצע התמונה אחוזת Val-Kill, שבה שהתה אלינור רוזבלט בימי האחרונים. צילום: Tim Evanson
 - ② הכניסה לבנה המרכזי בפארק הנשיאותי שלזכרו של הנשיא פרנקלין דלאנו רוזוולט. צילום: Tim Evanson
 - ③ הספרייה בבית הקיץ של הנשיא פרנקלין דלאנו רוזוולט. צילום: Tim Evanson
 - ④ החזית של אחוזת וונדרבילט שבהייד פארק (אחת מכמה טירות שבבעלות משפחת וונדרבילט, הפוזרות במקומות שונים בחוף המזרחי של ארצות הברית). צילום: Ron Cogswell
 - ⑤ החזית של בנין הקפיטול באולבני, בירת מדינת ניו-יורק. צילום: Jim Bowen

מערבית לפארק אדירונדאק וסמוך לגבול עם קנדה שוכנת העיירה Alexandria Bay. זוהי אחת מנקודות המוצא לשיט מעניין שמפלי את דרכו באזור אטרקטיבי שנקרא אלף האיים (Thousand Islands). השיט היותר ממושך כולל עצירה באחד האיים (האי Heart) היותר גדולים שעליו בנויה טירת Boldt. הטירה נבנתה בשנת 1900 על ידי איל הון אמריקאי שעשה את הונו בתעשיית המלונאות, כמתנה לאשתו. לרוע המזל אשתו נפטרה בטרם הושלמה הבנייה, והטירה לא הושלמה. במתחם שמסביב לטירה, שמסמלת רומנטיקה, נערכות כיום חתונות על רקע הגינות הפורחות והתצפית על הנהר סנט לורנס.

מכאן עוברים לקנדה וממשיכים לאורך הגדה הצפונית של אגם אונטריו. ניתן לעצור לכמה ימים בטורונטו, ואחר כך להקיף את האגם בקצהו המערבי ולהגיע למפלי הניאגרה (Niagra Falls), שנחלקים בין קנדה לארצות הברית. פאת קוצר היריעה לא נכביר מילים על טורונטו ומפלי הניאגרה שראויים בצדק למאמר נפרד. לאחר שהשלמנו את הביקור במפלי הניאגרה, כולל האטרקציות הרבות שסביב המפלים, מתחילים את הסיבוב חזרה לעבר העיר ניו-יורק.

נקודת העצירה הבאה תהא גני Sonnenberg, ליד Canandaiuga. האחוזה נבנתה בסוף המאה ה-19 והגנים פותחו ברבעון הראשון של המאה ה-20. הגנים מחולקים לכמה אזורים:

- Greenhouse Complex
- Japanese Garden
- Sub Rosa Garden
- Roses Garden
- Italian Garden
- Blue and White Garden
- Pansy Garden
- Moonlight Garden
- Old Fashioned Garden
- Rock Garden

הם משתרעים על שטח גדול, ואלה שיתקשו בהליכה בין האטרקציות שבגנים יוכלו להיעזר בשירותי הסעה.

אגמי ה"אצבעות" (Finger Lakes) הם חמישה אגמים שנמתחים מצפון לדרום, וממבט מלמעלה או מהסתכלות במפה הם מזכירים את חמש אצבעות כף היד. סביב האגמים יש מספר רב של אטרקציות, כולל יקבים, חוות ובוטננים, אבל נתמקד בחשובות שבהן. קצת דרומית לאגמים נמצאת העיירה קורנינג (Corning), שהתפרסמה הודות למפעל כלי הזכוכית שבה. ליד המפעל יש מוזיאון נהדר (נפתח ב-1951), והוא המוזיאון הגדול ביותר בעולם שעוסק בזכוכית. המוזיאון מציג את כל מה שרציתם לדעת על זכוכית (פירוט של ההתפתחויות והטכנולוגיות ששימשו במשך 3,500 שנה שבהן מייצרים זכוכית). במהלך הסיור במוזיאון רואים הצגות "חיות" של ייצור זכוכית, ואפילו ניתנת למבקרים הזדמנות להתנסות בכך. בהחלט מוזיאון מכובד. הסיור מסתיים בחנות עם מגוון ממוצרי החברה שניתן לרכוש (מי שמודאג ממגבלות המשקל שמטילות חברות התעופה יכול להתעניין בהסדרת משלוח של הקניות ישירות לביתו).

הפארק הוא State Park ולא National Park, מה שמסביר את העובדה שהוא פחות מוכר מפארקים לאומיים כמו יוסימיטי, ילוסטון, גרנד קניון או ברייס קניון. שטחו של הפארק 24,200 קמ"ר (פי שלושה מפארק ילוסטון ומעט יותר משטח מדינת ישראל), והוא שמורת הטבע הגדולה ביותר ב-48 מדינות הברית (לא כולל אלסקה והוואי).

בפארק מוצעות פעילויות מגוונות לגדולים ולקטנים, וניתן לשהות בו כמה ימים. אפשר להתמקם במקום אחד ובכל יום לצאת לטיול כוכב. אני אישית אוהב את העיירה לייק פלאסיד, ובעיקר את מלון Crown Plaza שבמרומי הגבעה. לייק פלאסיד אירחה פעמיים את משחקי החורף האולימפיים (1932, 1980), ולכן יש במקום אתרים שקשורים לאולימפיאדת החורף (כגון, מקפצות ומרכז אימונים). העיירה גובלת באגם Mirror, שפרט לנוף מספק גם אפשרויות רבות לפעילות ספורטיבית. בלייק פלאסיד בתי מלון לרוב, ומספר הנופשים בה גדול יחסית לאתרים האחרים שבפארק, ולכן אך טבעי שכאן נמצאות המסעדות הטובות ביותר באזור (שימו לב, חובבי הגורמה). במרחק שמונה מיילים מהעיירה נמצא הערוץ High Falls Gorge, שבו מסלול הליכה קל יחסית, של כחצי שעה, ובו גשרי מתכת ואפשרות לצפות בנהר Ausable שזורם מטה, ובמפלים השוצפים (Main, Mini, Rainbow Climax Falls). הכביש Whiteface Mountain Veterans Memorial Highway הוא אחד ממסלולי הנסיעה היפים ביותר בפארק. הוא מטפס לפסגה שגובהה 1,480 מ'. מחנים את הרכב בחניה ומטפסים בשביל סלעי שאורכו 132 מ' לנקודה הגבוהה ביותר (כ-80 מ' מעל מפלס החניה). הטיפוס קצת מאתגר, בפרט כשהרוחות החזקות נושבות מולך, אבל התצפית מלמעלה מדהימה (אפשר גם לעלות או לרדת במעלית).

אטרקציה נוספת בלייק פלאסיד היא רכבת "ישנה" שנוסעת בתוך היער ל-Sarnac Lake (חוויה נהדרת לילדים, שמועצמת פי כמה בתחילת החורף כאשר השלכת מתחילה והעצים נצבעים בצהוב, כתום ואדום). הנסיעה היא חוויה מרשימה שכוללת גם את חיבור הקטר לקרונוות. הקו מופעל על ידי מתנדבים שדואגים גם להעסיק את הילדים.

מוזיאון אדירונדאק שוכן ב-Blue Mountain Lake. במוזיאון 21 בייטנים שחלקם גדולים וחלקם קטנים. מוצגים בו סירות, ציורים המשקפים את האזור, פריטים ששימשו כאן בחיי היומיום, כרכרות, רכבת ובית ספר, ומומלץ לסיים בבית הקפה שמשקיף על האגם. לפני שעוזבים את הפארק כדאי לבקר באתר חדש יחסית שהוקם בשנת 2015 - שביל Wild Walk, מסלול הליכה בגובה 12 מ' שמאפשר צפייה על צמרות העצים.

① תוחת על החומה בפורט טיקונדרוגה. צילום: Bryn Pinzgauer

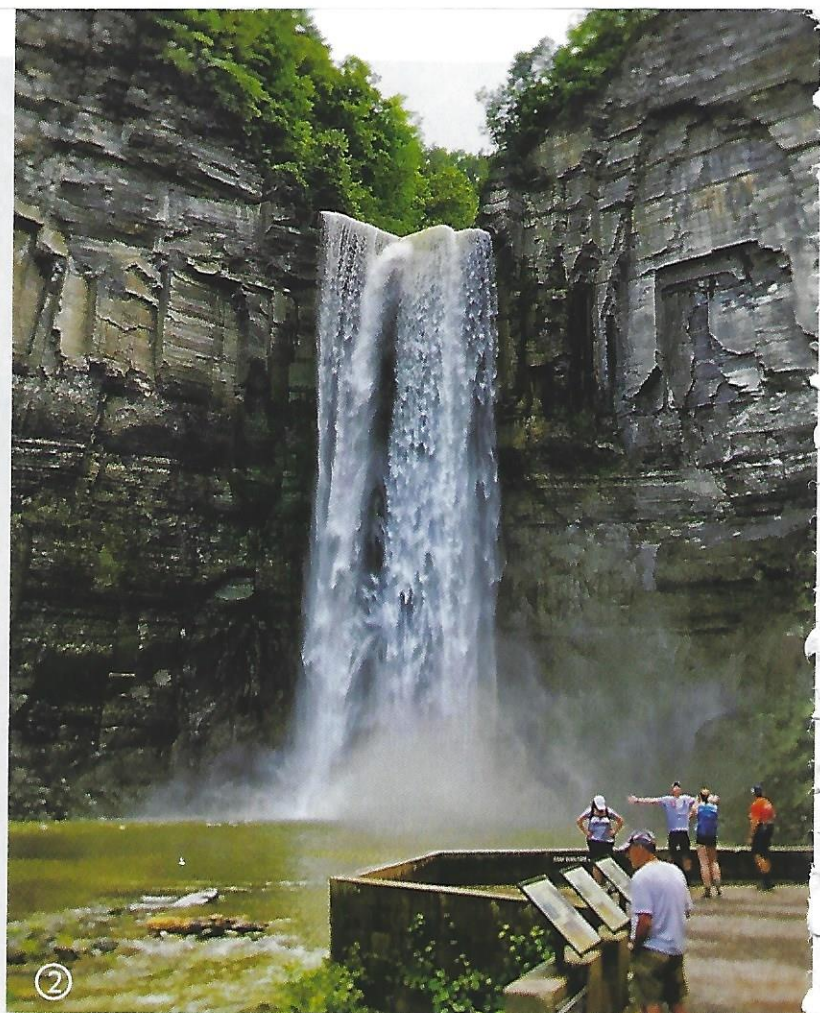
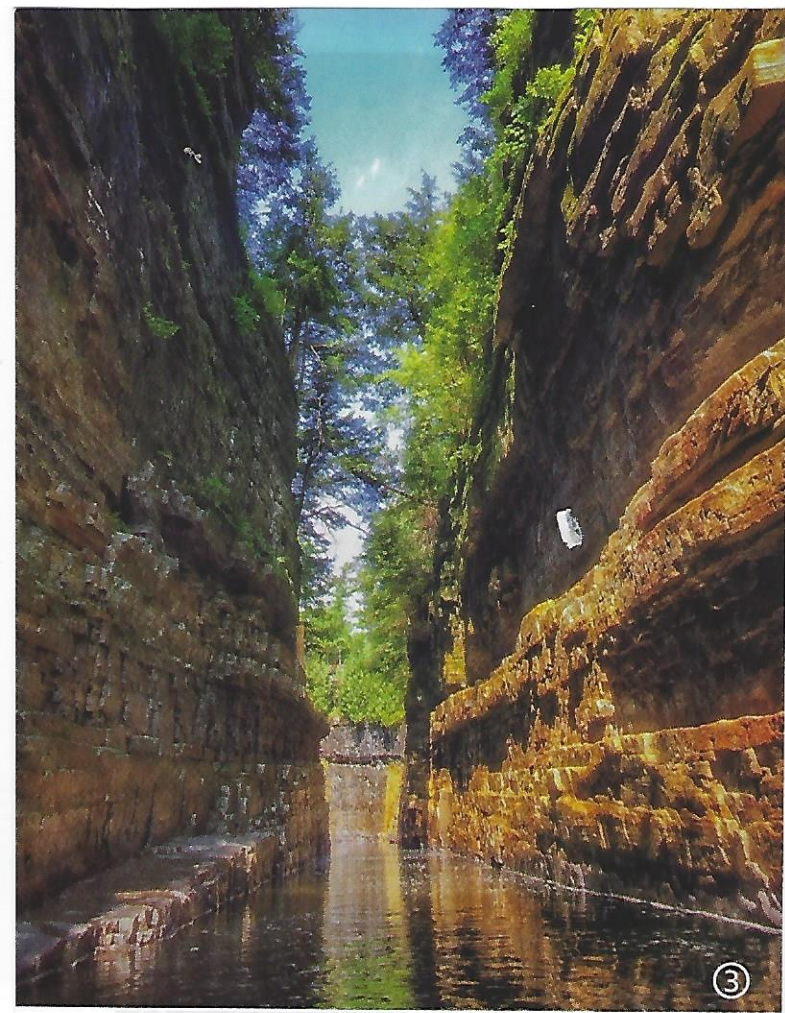
② מפל Taughannock. צילום: Shelby L. Bell

③ הקניון המקסים Ausable Chasm בגדה המערבית של אגם שמפליין.

צילום: Shelby L. Bell

④ פארק הארימאן בתקופת השלכת.

צילום: Anna Zisk - Depositphotos

איטקה (Ithaca) שבקצה הדרומי של אגם קאיוגה (Cayuga) שוכנת אוניברסיטת קורנל (Cornel). הקמפוס הגדול מתחלק לשני אזורים שביניהם מפרידים אפיק Fall Creek ואגם Beebe.

שני מוקדי עניין בולטים בקמפוס הם הספריות האוניברסיטאיות והגנים הבוטניים (Cornell Plantations). אזור איטקה עתיר במפלי מים. כמה קילומטרים מדרום לעיר נמצאים מפלי Buttermilk, ומצפון לעיר, בגדה הדרום-מערבית של אגם Cayuga, נמצאים מפלי Taughannock. בשני המפלים יש הפרדה בין התחתיים והעיליים, ואם הזמן או העייפות משפיעים על הבחירה מביניהם אזי בשני המקרים המפלים הנמוכים יותר הם המעניינים יותר.

בעיר Newburgh יש פארק היסטורי לאומי ששמו Washington Headquarters. אל תתבלבלו עם מוזיאון בשם דומה שנמצא במוריסטאון, ניו-ג'רזי. ג'ורג' וושינגטון וחיליו התמקמו כאן בשלהי מלחמת העצמאות האמריקאית. יש רשימה לא מבוטלת של מקומות שבהם הוא התמקם במהלך המלחמה (פילדלפיה, בוסטון, פרובידנס, פרינסטון, מנהטן ועוד), שנמשכה כשמונה שנים וחצי. כאן הוא שהה הכי הרבה זמן (בין אפריל 1782 לאוגוסט 1783). זהו גם האתר הראשון בארצות הברית שהוכרז כפארק מורשת היסטורית. במקום הזה הגה וושינגטון את העקרונות שהיו קו מנחה לרפובליקה החדשה (לדוגמה, שבניגוד לבריטניה בארצות הברית לא תהיה מונרכיה, והצבא יהיה כפוף לממשלה). במתחם ניצבים כמה בתי אבן שבאחד מהם התגורר

בקצה הדרומי של אגם Seneca נמצא פארק של מפלי מים - ווטקינס גלן (Watkins Glen). המסלולים מאפשרים צפייה ב-19 מפלים. ניתן לבחור באחד משלושת המסלולים הבאים:

- Indian Trail
- Gorge Trail
- South rim Trail

המסלול האמצעי משיק לנחל משופע, ולאורכו יש כמה גשרונים (Mile Point, Suspension, Sentry) ונקודות תצפית על המפלים שלאורכו.

אורך המסלול הוא כשני ק"מ וחצי, ולאורכו יש למעלה מ-800 מדרגות. הדרך הקלה היא להחנות את הרכב בחניה שסמוכה למפלס התחתון, לנסוע באוטובוס של הפארק לנקודת ההתחלה שבמפלס העליון, ולעבור את כל המסלול בירידה (קל יותר ללב ולריאות, קשה יותר לברכיים). ב-Seneca Falls נמצא פארק לאומי היסטורי מיוחד מאוד (מנוהל על ידי רשות הפארקים). כאן לא תמצאו פינות ירוקות, נחלים או מפלים אלא אתר שמנציח את פעילותן של הנשים שהובילו את המאבק להשגת שוויון זכויות לנשים. National Woman's Hall of Fame מציג את מאבקן של הנשים להשגת שוויון זכויות שהתמסד בכנס שנערך כאן ב-1848 (האם יש קשר לאביב העמים באירופה?). עד אז סבלו הנשים, הן הרווקות והן הנשואות, מאפליה שמצאה ביטוי במגבלות לא מעטות (היעדר זכות בחירה, היעדר זכות תביעה בבתי משפט, מגבלות על אפשרויות התעסוקה ועוד). בכנס שהתקיים בשנת 1848 הן הגישו רשימה של דרישות שהתבססה על הצהרת העצמאות האמריקאית. בתחילת הסיוור נתקלים בפסלים גדולים שמנציחים את הדמויות המובילות במאבק, ביניהן אליזבת קיידי סטנטון (Elizabeth Cady Stanton) שהתגוררה בעיירה וניתן לבקר בבית שלה. בעיר

① כך נראים חמשת אגמי האצבעות במבט ממעל. צילום: Google Maps
 ② תצפית מהפסגה של הר Whiteface. צילום: Tony Fischer

רוי ליכטנשטיין ודוד סמית. גם לישראל יש ייצוג הולם (שתי יצירות של מנשה קדישמן: Eight Positive Trees ו-Eight, ובנוסף "קולאז' פיסולי" של יחיאל שמי).

קצת דרומה מגן הפסלים שוכנת ווסט פוינט (West Point), שהיא האקדמיה להכשרת קצינים בצבא ארצות הברית. במקום זה הייתה במלחמת העצמאות האמריקאית מצודה אסטרטגית שחלשה על עיקול בנהר ההדסון. מצודת Putnam נבנתה על ידי הקולונל רופוס פוטנאם במקום שצופה על העיקול בנהר ההדסון, מה שהקנה לה יתרון אסטרטגי. העיקול גרם לספינות הבריטיות ששייטו בנהר ההדסון להאט את מהירותן, וזה העניק יתרון לחיילים האמריקאים שהתמקמו בשתי גדות הנהר. וושינגטון זיהה את היתרון של המקום, והוא זימן את תדיאוש קושיצ'קו, מצביא ומהנדס פולני, שהביא עימו ניסיון קרבי מהמלחמות שניהלו הפולנים כנגד הרוסים, כדי שיתכנן את המערך ההגנתי באזור. המתחם המבוצר שהוקם כאן ב-1778 הוא הוותיק ביותר בארצות הברית, והחל משנת 1802 שוכנת בו האקדמיה להכשרת קצינים. האקדמיה הכשירה את הצוערים שהתקבלו (תנאי הקבלה הקשים כללו הצטיינות בלימודים ומכתבי המלצה מפוליטיקאים מהדרג העליון). הצוערים למדו שנים רבות וסיימו תואר אקדמי. בתחילת דרכה של האקדמיה כל בוגריה היו מהנדסים אזרחיים שהתמחו בבניית תשתיות וגשרים, וכיום ניתן לבחור במקצועות ריאליים אחרים. דגש חזק מושם על עיסוק ספורטיבי; כל צוער חייב לעסוק לפחות בתחום ספורט אחד, והישגיו הספורטיביים הם גורם חשוב בשיקולים אם יקבל בסופו של דבר את התואר הנכסף.

ניתן להסיק על התפקיד המרכזי של הספורט בתוך הקמפוס מהעובדה שבין המתקנים הפזורים שם יש אצטדיון עם 40,000 מקומות ישיבה. בין

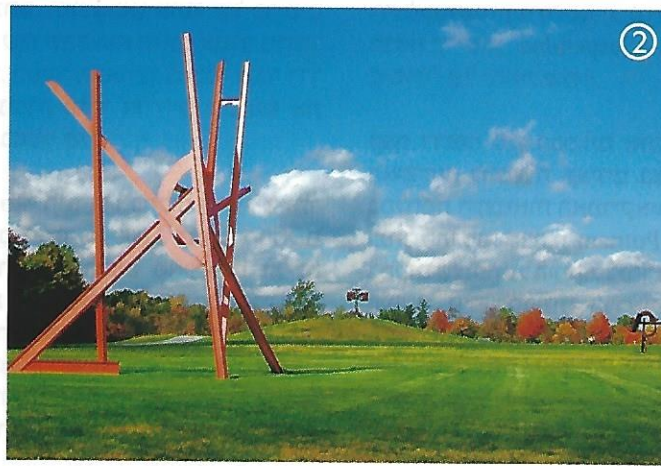
וושינגטון בתקופה שבה שהה במתחם, ומוצג כאן אוסף של פריטים ששימשו אותו באותם ימים. במבנה שבו שהה הוא חי עם אשתו מרתה, וגם תרומתה מקבלת ביטוי בתצוגה. הסיוור המאורגן במבנה עובר דרך חדר האוכל, חדרי השינה, חדר העבודה וחדר אורחים ששימש את אורחיו של וושינגטון שביקרו אותו במטה שלו.

גן הפסלים Storm King Art Center הוא גן הפסלים הגדול ביותר בארצות הברית, ושטחו 500 אקרים (יותר מ-2,000 דונם). הפסלים משולבים בסביבה הטבעית, והמרחבים הירוקים מאפשרים הליכה רגועה ונינוחה בין היצירות שפזורות בשטח. ניתן להקיף כל יצירה מכל הכיוונים ולגוון את זווית הראייה/הצילום, מאחר שבכל זווית הרקע שונה מעט. השטח של הגן נתרם על ידי חברת החשמל קון אדיסון (החברה שמספקת חשמל, גז וקוטור לעיר ניו-יורק), שרצתה להקים במתחם תחנת כוח גדולה על מימיו של נהר ההדסון. הרעיון שהנחה את החברה היה שהמבנה ישמש כתחנת שאיבה שתשאב את מימי הנהר באמצעות משאבות מופעלות חשמלית בשעות הלילה, כאשר צריכת החשמל קטנה. המים ייאגרו במאגר, ואז בשעות היום המים יוזרמו מטה ויפעילו טורבינות ענק שייצרו חשמל עבור תושבי העיר ניו-יורק שכל הזמן צורכים יותר ויותר חשמל. מאבק עקשני של פעילי סביבה שנמשך לאורך שנים, וכלל גם דיונים בערכאות משפטיות, הסתיים בניצחון של "הירוקים", והמבקרים בגן יכולים ליהנות הודות לפעילות העיקשת של אותם אנשים. הפעילים גייסו לעזרתם גם עורכי דין וגם את הזמר פיט סיגר שהיה פעיל בארגונים למען הסביבה. הם הצליחו ליצור תקדים משפטי, שלפיו גם אנשים שאין להם אינטרס כלכלי ישיר יוכלו להגיש תביעות נגד ארגונים שפעילותם עלולה לפגוע בסביבה (נוף, היסטוריה, פגיעה בחי או בצומח). בגן יש יצירות של יותר מ-80 אומנים מכל קצווי תבל. ניתן למצוא כאן יצירות של הנרי מור,

המבקרים, ובמהלכו ניתן לראות את הנקודה החולשת על עיקול הנהר - Trophy Point, פסלים ומונומנטים רבים (ווינגטון, קושיצ'קו, אייזנהאואר, מקארתור ופטון הם רק חלק מהרשימה), את בנייני הפקולטות, ואת שפע מתקני הספורט שבהם מתאמנים הצוערים.

סמוך למרכז המבקרים, מחוץ לשטח התחום, ממוקם המוזיאון המרשים, ואפילו מבקר שאינו אזרח אמריקאי יתרגש מחלק מהתמונות שייחשף אליהן במהלך הסיור במוזיאון. נקודת העצירה האחרונה לפני שנסגור את המעגל היא Harriman State Park, שבו התצפית מ-Bear Mountain היא המעניינת ביותר. אטרקציה נוספת בפארק היא מקבץ של אגמים שבסביבתם ניתן ליהנות ממגוון רחב של פעילויות (הליכה, טיפוס, דיג, ספורט ימי, קמפינג).

2

בוגריה המפורסמים של האקדמיה ניתן למצוא את גראנט (מפקד צבא הצפון במלחמת האזרחים) ואת דווייט אייזנהאואר שהיה מפקד הצבא האמריקאי במלחמת העולם השנייה, שהפכו מאוחר יותר לנשיאים. בוגרים ידועים אחרים הם: רוברט אדוארד לי (מפקד צבא הדרום במלחמת האזרחים), ג'והן פרשינג (מפקד במלחמת העולם הראשונה), ג'ורג' פטון ועומר בראדלי (מפקדי זירות באירופה במלחמת העולם השנייה), דאגלס מקארתור (המפקד של חזית האוקיינוס השקט במלחמת העולם השנייה), ויליאם וסטמורלנד ונורמן שווארצקופף והאסטרונוט באז אלדרין. מסקירת החומר המוצג במוזיאון ניתן ללמוד על הסיטואציה הקשה שבה ניצבו תלמידים שהגיעו משני צידי המתרס, למדו באותה כיתה ובמלחמת האזרחים האמריקאית נלחמו זה בזה. הסיור במתחם האקדמיה נערך באוטובוסים של האקדמיה שיוצאים ממרכז

יצחק בן עוזר - עיתונאי, מרצה ויועץ
 itzikben2001@yahoo.com
 WWW.MASLULETIUL.COM
 054-4625035

1 שתי דוגמאות מהשטח הנצום של גן הפסלים Storm king.
 צילום תמונה מס' 1: Steven L. Johnson
 צילום תמונה מס' 2: Melodie Mesiano